

נאום היועמ"ש לממשלה בכנס הרצליה – 30.6.2019

נושא הכנס השנה הוא "ניווט במים סוערים – אתגרי הביטחון והחוסן הלאומי".

למעשה, החוסן הלאומי של מדינת ישראל מורכב מסוגים שונים של "ביטחון".

ישנו כמובן הביטחון הלאומי המתייחס לעוצמה הצבאית של המדינה וליכולת ההתמודדות עם איומים ביטחוניים בחזיתות השונות.

ישנו גם הביטחון הכלכלי, שעניינו בעוצמתה הכלכלית של המדינה, שיעור התעסוקה, יוקר המחיה, ומרכיבים נוספים של הכלכלה החיוניים לרווחת החיים של אזרחי המדינה.

סוג נוסף של "ביטחון" שנדון בכנס הפעם הוא הביטחון הבריאותי, המתייחס למערכת הבריאות וליכולתה לספק שירות מהיר ואיכותי לחלקים השונים של האוכלוסייה.

וכמובן, שנוהגים לדבר גם על סוגים נוספים של ביטחון כמו ביטחון תעסוקתי, ביטחון תזונתי, וכן הלאה.

אני רוצה להציב הערב על סדר היום של הכנס הזה סוג נוסף של ביטחון, שמהווה חלק בלתי נפרד מהחוסן הלאומי של מדינת ישראל.

זהו הביטחון המשפטי.

הביטחון המשפטי אף הוא מהווה חלק בלתי נפרד מהחוסן הלאומי של המדינה.

כאשר הוא נמצא תחת מתקפה או תחת איום, זהו אינטרס לאומי וציבורי ראשון במעלה להיאבק בכך.

ובכן, מהו הביטחון המשפטי במדינה דמוקרטית כמדינת ישראל?

ניתן להגדיר את הביטחון המשפטי כביטחון של כל אזרח ואזרחית בכך שמערכת המשפט תמלא במדינה את התפקידים המתחייבים בדמוקרטיה לשם הבטחת העליונות של שלטון החוק, כאמצעי ראשון במעלה להבטחת התהליכים הדמוקרטיים, האינטרס הציבורי וזכויות הפרט.

באופן פרטני, ניתן לדבר על מספר תפקידים מרכזיים, בהם: העמדת הכלים החוקיים לממשלה להגשים את מדיניותה; הגנה על זכויות האדם; שמירת הסדר הציבורי ומניעת פשיעה ושחיתות שלטונית; והכרעה בסכסוכים על בסיס משפטי.

כאשר קיים ביטחון משפטי, אדם יודע שהמדינה תפעיל את הסמכויות החוקיות הדרושות לה כדי להגן עליו מפני איומי טרור; תעשה כל מה שניתן כדי להקנות לילדיו חינוך הולם; תפתח את הכלכלה ברחבי המדינה; תבצע את הפעולות הדרושות לשם הקמת תשתיות ציבוריות לרווחת הציבור, ולנקוט ב-כיוצא בזה פעולות שנועדו לקדם את המדיניות שלשמה נבחרה הממשלה.

כאשר קיים ביטחון משפטי, אדם יודע שאם חתם על הסכם מול אחר, ההסכם יכובד; ואם לא – ייאכף ע"י בית המשפט. הדבר נכון כמובן גם להסכמים בין חברות מסחריות, וגם להסכמים שאחד הצדדים להם הוא המדינה עצמה.

ללא ביטחון משפטי, אי אפשר לקיים כלכלת שוק מתפקדת.

כאשר קיים ביטחון משפטי, אדם שנפגע באירוע פלילי יודע שהמטרה תפעל לאיתור החשודים ולהבאתם לדין.

ללא ביטחון משפטי, אין ביטחון אישי, ואיש הישר בעיניו יעשה.

כאשר קיים ביטחון משפטי, אדם שזכויותיו נפגעו בשל פעולה שלטונית לא חוקית, יודע כי עומדת לרשותו האפשרות לזכות לסעד אפקטיבי מבית המשפט.

כמאמר ראש הממשלה המנוח מנחם בגין: "בנפול מבצר המשפט, אין עוד מציל לאדם הנשחק בין אבני הריחים של השררה".

נושא הביטחון המשפטי מצדיק כנס בפני עצמו, ואני אבקש לנצל את הזמן העומד לרשותי על מנת לעמוד על מקצת ממאפייניו, הרלוונטיים לימים אלו.

אולם, עוד קודם לכן – חשוב להבין מדוע פתאום הנושא הזה הפך לחיוני כל כך, שהרי מחלוקות ודיונים אודות תפקידו של המשפט במדינת ישראל קיימים עוד משחר ימיה של המדינה.

הסיבה לכך היא התחושה שנוצרה בקרב הציבור בדבר קיומו של איום ממשי ומוחשי לביטחון המשפטי במדינה.

התחושה הזו נובעת ממספר תהליכים מקבילים, שמשותף להם הוא הניסיון להחליש באופן משמעותי את המוסדות שתפקידם לשמור על הביטחון המשפטי ולהגן עליו.

הכוונה היא לפעולות המבקשות לעשות דה-לגיטימציה למערכות החוק והמשפט; פעולות המבקשות לעשות דה-לגיטימציה אישית לבכירים במערכות אלו; וכן, לצבר של יוזמות לשינוי "כללי המשחק" שלפיהם פועלות מערכות החוק והמשפט, תוך החלשת מעמדם של גופי המשפט ואכיפת החוק, עצמאותם, ויכולתם האפקטיבית להבטיח את שלטון החוק במדינה.

לא מדובר עוד על שינוי כזה או אחר בדרכי העבודה של גופי החוק והמשפט או במערך יחסי הכוחות בינם לבין הרשות המבצעת והרשות המחוקקת; אלא בכרסום של ממש, הלכה למעשה, בקווי ההגנה שבמשך 71 שנות עצמאותה של המדינה ביססו את הביטחון המשפטי של כל אדם ואדם במדינה.

במשך 71 שנות העצמאות של מדינת ישראל לא עסקנו במונח של "ביטחון משפטי" מהסיבה הפשוטה שקווי ההגנה האלה היו בגדר מושכלות יסוד. עקרונות ברורים שהעניקו תוכן ומשמעות להיותה של מדינת ישראל מדינת חוק דמוקרטית, ואשר שימשו כחומת המגן של הביטחון המשפטי של אזרחי המדינה.

התפיסה הייתה שמערכת משפט חזקה תורמת לבנייתה של מדינת ישראל. הדבר היה מקור לגאווה, בתוך המדינה ואף מחוצה לה.

"הביטחון המשפטי" היה חלק בלתי נפרד מחיינו.

אולם, כאמור, בעת האחרונה, למרבה הצער, עקרונות היסוד הבסיסיים ביותר של שלטון החוק, ובראשם עיקרון השוויון בפני החוק, הפכו לפתע לשאלה לגיטימית לדיון ולבחינה.

כך גם ביחס לעיקרון לפיו על רשויות השלטון לפעול ללא שרירות ובסבירות, אך ורק על בסיס שיקולים ממין העניין.

חשוב להדגיש כי העקרונות הללו הוצבו בשיטת המשפט הישראלית עוד בשחר ימיה של המדינה. אין מדובר בכללים שהותוו במסגרת מה שמכונה "המהפכה החוקתית".

התהליכים עליהם אני מדבר – של דה-לגיטימציה מערכתית ואישית, ויוזמות להחלשת מערכות החוק והמשפט, הפכו כה בולטים ומוחשיים, עד שרבים בציבור הישראלי הבינו שמרכיב מרכזי בחוסן הלאומי של המדינה עלול לעמוד בפני החלשה משמעותית.

לכן גם נשמעו קולות רבים וגוברים המתנגדים לתהליכי הדה-לגיטימציה והקוראים לעצירתן של יוזמות אלו.

חשוב כל העת לזכור:

במדינת ישראל יש בית משפט עליון אחד, שתפקידו לאכוף את הדין ולהגן על זכויות האדם.

במדינת ישראל יש יועץ משפטי לממשלה אחד, שתפקידו בין היתר לסייע לממשלה להגשים את מדיניותה בגבולות הדין; ואשר עומד – במקביל – בראש התביעה הכללית, שתפקידה לאכוף את החוק.

במדינת ישראל יש משטרה אחת, שאנשיה עמלים יומם וליל לשמור על ביטחון הציבור ולהיאבק בפשיעה.

החלשה של כל אחד מהגורמים הללו, ודאי של כולם, תפגע בביטחון המשפטי של כל אדם במדינה, וכתוצאה מכך – תפגע גם בחוסן הלאומי של מדינת ישראל.

וזו הסיבה לכך שנושא הביטחון המשפטי הפך לכה מרכזי וחשוב בתקופה האחרונה.

ולכן גם חשוב לי הערב לעסוק בנושא הזה, גם אם בתמצית, מתוך תקווה שהצבת הנושא על סדר היום של הכנס, ועל סדר היום הלאומי, תסייע לכולנו להבין טוב יותר מדוע זוהי משימה לאומית להגן על מוסדות החוק והמשפט מפני פגיעה בסמכויותיהם והחלשתם.

כבר בשלב הזה חשוב לי להדגיש, ואחזור לכך גם בהמשך, שהצורך בשמירת הביטחון המשפטי של אזרחי המדינה, אין משמעו שמערכות החוק והמשפט צריכות להיות חסינות מביקורת, או משינוי.

אדרבא, קיומה של ביקורת עניינית, ועריכת שינויים המיועדים לחזק את המערכות הללו, הם אבן יסוד באמון הציבור בכך שמערכות החוק והמשפט אכן פועלות לקידום שלטון החוק, באופן כנה ואפקטיבי.

אנו פתוחים לביקורת. אנו פתוחים לשיח ענייני על שינויים. אך אנו עומדים כחומה בצורה אל מול פעולות של דה-לגיטימציה מערכתית ואישית, ואל מול ניסיונות להחלשת שלטון החוק, באמצעות פגיעה בסמכותן של המערכות שתפקידן לשמור עליו.

בפתח דבריי הזכרתי תפקידים שונים של המשפט בחברה דמוקרטית.

בכל הקשור לתפקיד של העמדת הכלים החוקיים לממשלה להגשים את מדיניותה, מערך הייעוץ המשפטי לממשלה – שכולל את גופי הייעוץ המשפטי למשרדי הממשלה השונים ואת מחלקות ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים, פועל כל העת, כדי לספק שירות משפטי מקצועי, באיכות הגבוהה ביותר, למשרדי הממשלה השונים ולדרג המדיני.

הייעוץ המשפטי לממשלה עוסק בנושאים החיוניים ביותר למדינה – בכלכלה, בביטחון הפנים, בהגנה מפני איומי הטרור, בהתיישבות באיו"ש, בהגנה על האינטרסים של מדינת ישראל בזירה הבינלאומית, בתחומי החדשנות והסייבר, בתחומי הבריאות והתיירות, המדע והטכנולוגיה, בקידום התרבות ועוד ועוד.

בכל מקום שבו קיימת עשייה ממשלתית, ישנו ייעוץ משפטי שתומך בעשייה הזו ומסייע לה.

מדובר, בין היתר, במאות חוקים הנחקקים מדי שנה, בסיועם ובתמיכתם של היועצים המשפטיים למשרדי הממשלה; באלפי הליכים משפטיים שבהם פרקליטות המדינה מייצגת בהצלחה רבה את גורמי הרשות המבצעת השונים; ובאלפי החלטות מנהליות שמתקבלות מדי שנה בגיבוי ובסיוע משפטיים.

בתוך כך, הייעוץ המשפטי לממשלה ממלא גם תפקיד של שמירת סף, כדי להבטיח שגורמי הממשלה השונים יפעלו לפי הדין ובגבולותיו. התפקיד הזה הינו ערובה חיונית להגנה על זכויות האדם במדינת ישראל.

בהקשר זה, אבקש להביא דוגמה אחת מהעת האחרונה, שלא בטוח שכולם מכירים.

שני אבות, שאימצו ילד ב"אימוץ מלא" (המכונה גם "אימוץ סגור"), ואף נרשמו במרשם האוכלוסין כהוריו, ביקשו להנפיק לילד תעודת לידה עדכנית שגם בה יופיעו כהוריו. אולם, שר הפנים סירב לכך. בעקבות כך, הגישו השניים עתירה לבית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ.

באותו מקרה, קבעתי כי עמדתו של שר הפנים איננה חוקית, משום פגיעתה בעיקרון של טובת הילד.

זאת, בהשוואה למקרי "אימוץ מלא" אחרים, של אב ואם, שבהם מונפקת בשגרה תעודת לידה חדשה לקטין המאומץ, בה רשומים שמותיהם של שני ההורים המאמצים.

לפיכך, עמדתה המשפטית של המדינה בהליך המשפטי הייתה, בניגוד לעמדת שר הפנים, כי יש מקום להנפיק תעודת לידה כאמור, בה יופיעו שמותיהם של שני האבות המאמצים.

בית המשפט העליון, קיבל את עמדתי, וקבע:

"מקובלים עלי נימוקי היועץ המשפטי לממשלה, הסבור כי עקרון טובת הילד תומך ברישום התא המשפחתי המלא שלו, ואינו מאפשר להסתפק ברישום אחד ההורים בתעודת הלידה – תוך הדרת הורה אחר, ופגיעה בזכותו להורות. זאת, על רקע הניגוד ביחס לילד שאומץ על ידי זוג הטרוסקסואלי, הזוכה לכך ששני הוריו המאמצים יירשמו בתעודת הלידה – ניגוד הנוגע הן לילד והן להורים."

לא מיותר להזכיר כי אחת היוזמות שהועלו לאחרונה, בקשר להחלשת מעמדו ותפקידו של היועץ המשפטי לממשלה, ביקשה לאסור על היועץ להציג לפני בית המשפט עמדה משפטית שאיננה תואמת את עמדתו של הדרג המדיני.

כלומר, אם אותה יוזמה הייתה מבשילה והופכת למחייבת, הרי שבמקרה אותו הזכרתי, לא הייתה נשמעת לפני בית המשפט העליון, מצד המדינה, העמדה המבקשת להגן על זכותו של הילד המאומץ ועל זכותם של הוריו המאמצים.

האם יעלה על הדעת במדינה דמוקרטית שוחרת-חוק-וצדק להשתיק את היועץ המשפטי לממשלה מלטעון בהליך משפטי שהחלטה מסוימת פוגעת בזכויות האדם באופן שאיננו מקיים את דרישות הדין?

זה מובן מאליו שיוזמה כאמור מחלישה את כוחם של שומרי הסף, ופוגעת בכך באופן מהותי בביטחון המשפטי של אזרחי המדינה ותושביה.

חשוב לזכור שאירוע מהסוג הזה הוא בגדר חריג שבחריגים. אנו עושים את מירב המאמצים לסייע לדרג המדיני להגשים את מדיניותו, וברובם המכריע של המקרים – מייצגים את עמדותיו בהליכים משפטיים.

אנו מכירים בחשיבות העצומה שטמונה בכך שהדרג המדיני יוכל לקדם את מדיניותו, ומשקיעים מאמצים רבים במציאת פתרונות משפטיים למצבים סבוכים ומורכבים. זוהי שגרת העשייה של היעוץ המשפטי לממשלה.

אולם, באותם מקרים חריגים שבהם אין מנוס מקביעה כי הכרעת הדרג המדיני איננה עומדת באמות המידה המשפטית, נוכח פגיעתה בזכויות האדם או בעקרונות יסוד אחרים, כך שקיימת מניעה משפטית מפני ביצועה, הביטחון המשפטי מחייב כי היועץ המשפטי לממשלה יוכל להתייצב בהליך המשפטי ולהביע את עמדתו המקצועית העצמאית בקול רם וברור.

זהו התפקיד של שמירה על זכויות האדם אותו הזכרתי מוקדם יותר.

בתפקיד הזה נושאת כמובן גם מערכת בתי המשפט.

חשוב להזכיר כי במקרים מסוימים – בית המשפט לא קיבל את עמדתו, שעה שסברתי כי ניתן להגן על החלטת הדרג המדיני, ומצא לנכון בכל זאת לפסול את ההחלטה.

לשמחתי, לא היו הרבה מקרים כאלה.

אולם, באותם מקרים שבהם בג"ץ פסל את החלטת הרשות המבצעת בפסיקה סופית ומחייבת, כמובן שהממשלה נדרשה לבצע את פסק הדין ככתבו וכלשונו.

במידת הצורך, אף עמדתי על כך בפני מקבלי החלטות.

זוהי המשמעות של דמוקרטיה שומרת חוק.

זוהי המשמעות של ביטחון משפטי בדמוקרטיה.

כעת אבקש להתייחס לנושא של שמירת הסדר הציבורי ומניעת הפגיעה.

הקשר בין התפקיד הזה של גופי החוק והמשפט לבין הביטחון המשפטי והביטחון האישי של כל אזרח ואזרח במדינה – הוא ברור ומובן מאליו.

בהעדר אכיפה פלילית אפקטיבית – איש הישר בעיניו יעשה, ומכאן הדרך לאנרכיה היא קצרה.

אחד מעקרונות היסוד של מערכת המשפט במדינה דמוקרטית, והדבר בא לידי ביטוי כמובן גם, ואולי בעיקר, בהקשר של האכיפה הפלילית, הוא עיקרון השוויון בפני החוק.

זוהי מושכלת יסוד שאין בלתה.

זוהי המשמעות היסודית ביותר של שלטון החוק.

אין איש מעל לחוק.

כפי שאמרתי בנאום הכניסה שלי לתפקיד היועץ המשפטי לממשלה:

”שלטון החוק הוא הערובה לכך שכולם יהיו שווים בפני החוק, מקטן ועד גדול.”

באשר לתיקי החקירה הנוגעים לענייניו של ראש הממשלה – כפי שכבר מסרתי בעבר במספר הזדמנויות, ואני שב ואומר זאת גם כאן בפניכם בצורה הכי ברורה: אני רואה חשיבות רבה בהליך השימוע שנקבע לראש הממשלה בקשר לתיקים אלו. כל טענה תישמע בלב פתוח ובנפש חפצה. הדברים יישקלו לעומקם, וההחלטות יתקבלו, כפי שהיה עד היום, משיקולים ענייניים בלבד, לפי הדין והראיות.

אף אחד לא יסיט אותנו מדרך הישר.

לא המפגינים מפה, ולא המתלהמים משם.

אמנם, שמעתי שיש כאלו שכבר יודעים, לפניי כמובן, איזו החלטה אקבל בסוף השימוע.

ולא רק זאת, הם גם יודעים שההחלטה הזו תתקבל לשיטתם שלא מטעמים ענייניים: לא לאור הראיות והדין, אלא בגלל לחצים כאלה ואחרים שמופעלים עלי כביכול.

ולכן הם טוענים מראש שאין להתייחס ברצינות להחלטה שאקבל, אלא יש לפעול בכל דרך כדי לסכל ולחסום אותה, בלי למצות את ההליך הפלילי כמקובל ביחס לכל חשוד במדינה.

ואולם – צריך לומר את האמת.

מי שטוען כך – מבקש למעשה לשנות מעיקרון השוויון בפני החוק.

צריך לפזר את מסך העשן, ולהתייחס לדברים כהווייתם.

מובן ששום לחץ לא יכול ולא ישפיע על החלטותיי שיתקבלו אך ורק לפי הראיות והדין.

מה שיש כאן זה ניסיון לעשות דה-לגיטימציה למערכות החוק והמשפט, גם באופן מערכתי וגם באופן אישי, והכול כדי לשנות את כללי המשחק, באופן שיפגע בעיקרון הבסיסי ביותר של השוויון בפני החוק.

מדובר בתהליך הרסני לביטחון המשפטי של כל אזרח ואזרח במדינה.

כי אם יהיה אדם אחד מעל החוק, אחריו יבואו גם אחרים.

ואת כדור השלג הזה, שיתחיל להתגלגל במורד ההר, איש לא יוכל לעצור.

בנפול לבנה אחת מעיקרון השוויון בפני החוק, יעמוד בסכנת קריסה המבנה כולו.

חשוב לי להדגיש, וכבר אמרתי זאת בעבר, שבמדינת ישראל אנו נתקלים לעיתים בתופעות של שחיתות שלטונית, ואנו נחושים לטפל בהן במלוא העוצמה.

אולם, מדינת ישראל איננה מדינה מושחתת, דווקא בזכות שיש לה מערכות אכיפת חוק עצמאיות, אפקטיביות, הנאבקות בשחיתות השלטונית.

אם המערכות הללו יחלשו או ייסדקו, לא נוכל עוד לומר שאנחנו חיים במדינה שאיננה מושחתת.

בהעדר שוויון בפני החוק, כל אדם הנפגע ממעשה פלילי, יאבד מהביטחון המשפטי לכך שהפוגע בו ייענש.

החוסן הלאומי כולו ייפגע.

לכן, צריך להיאבק במאמץ לעשות דה-לגיטימציה למערכות אכיפת החוק ולאנשים הפועלים במסגרתן.

לכן, צריך להיאבק ביוזמות הלא-ענייניות הללו להחלשת המערכות.

חשוב לחזור ולומר: הטיפול בתיקי ראש הממשלה נעשה, לאורך כל הדרך, באופן מקצועי ויסודי. התייחסתי לזה בהרחבה בעבר, במספר הזדמנויות.

כל טענה על רדיפה או תפירת תיקים, וכיוצא בזה טענות שנועדו לפגוע בלגיטימציה של התהליך – הן חסרות ביסוס, ויש לדחותן.

תיקי החקירה הללו טופלו ע"י הגורמים הבכירים ביותר, המנוסים ביותר, עובדי ציבור מסורים, ישרים, אמיצים והגונים.

אני ער לניסיונות לעשות דה-לגיטימציה לאנשים הללו, ודוחה אותם בכל תוקף.

זוהי גם הזדמנות מבחינתי להעלות על נס את העבודה החשובה, המקצועית והמסורה שנעשית באגף החקירות והמודיעין של משטרת ישראל, שאנשיו פועלים יומם וליל כדי להילחם בפשע, בחזיתות הקשות ביותר של אכיפת החוק במדינת ישראל.

הם מטפלים בעשרות אלפי תיקים מדי שנה, של אלימות, עבירות רכוש, מרמה והונאה, עבירות מין, עבירות נשק.

הביטחון האישי של כל אחד ואחד מאזרחי המדינה – הוא בזכותם.

ועל העבודה הזו מנצח בכישרון רב ומסירות אין קץ ראש אגף החקירות והמודיעין במשטרת ישראל – ניצב גדי סיסו, קצין מקצועי, ישר והגון מאין כמוהו, שטובת המדינה ואזרחיה עומדת לנגד עיניו כל העת.

יחד עם ממלא מקום מפכ"ל המשטרה, ניצב מוטי כהן, מתקיים שיתוף פעולה יוצא דופן בין המשטרה לבין יתר מערכות אכיפת החוק, והכול לטובת הביטחון המשפטי והביטחון האישי של אזרחי מדינת ישראל.

בפרקליטות המדינה, כמובן, עומד בראש המערך – פרקליט המדינה, שי ניצן, שמציין השנה 30 שנות שירות ציבורי מסור ורב הישגים עבור המדינה ואזרחיה. שי טיפל באלפי עתירות לבג"ץ, בתיקים הביטחוניים המורכבים והחשובים ביותר, ותרם רבות לביטחון המדינה. שי הוא משפטן עתיר ניסיון שתחת הנהגתו פועלים אלפי פרקליטים להבטחת שלטון החוק ולייצוג המדינה בערכאות במגוון עצום של הליכים.

אני ממליץ לכולם לעיין בדוח השנתי של פרקליטות המדינה, כדי לראות את ההיקף האדיר של העשייה בפרקליטות, הנעשית תחת הנהגתו, ולא רק בתחום הפלילי.

אלו המנסים לפגוע בשמו הטוב במטרה לפגוע בלגיטימציה של התהליך המתנהל בקשר לתיקי החקירה בהם ראש הממשלה נחקר כחשוד – דינם להיכשל.

הדבר נכון גם ביחס לאלו המבקשים לפגוע בשמה הטוב של פרקליטת מחוז ת"א (מיסוי וככללה), עו"ד ליאת בן-ארי.

מי שמכיר את ליאת יודע שהיא באמת אחת מבני האריות – באומץ הלב שלה, במנהיגות שלה, ובהתייצבות שלה בחזית המאבק בפשיעה בכלל, ובשחיתות השלטונית בפרט.

כל הניסיונות לעשות דה-לגיטימציה לאותם משרתי ציבור נאמנים, ולרבים אחרים שעומדים בחזית השמירה על שלטון החוק במדינת ישראל, לא יצליחו.

אף אחד לא יפחיד אותנו.

אף אחד לא ירתיע אותנו.

אנחנו, אנשי מערכות החוק והמשפט, רואים שליחות בעבודתנו, למען מדינת ישראל, ולמען הביטחון המשפטי של אזרחי מדינת ישראל.

אנחנו נקבל החלטות אך ורק לפי הדין והראיות.

חשוב לי לחזור ולומר, ובכך גם אסיים את דבריי, שהחשיבות אותה אני מייחס להגנה על מערכות החוק והמשפט, ולשמירה על עצמאותן ועל כוחן, איננה מהווה מחסום מפני שינוי, ובוודאי שלא מפני ביקורת ותיקון במקרה הצורך.

ביטחון משפטי איננו שקול לקיפאון משפטי.

כדי להבטיח את אמון הציבור במערכות החוק והמשפט, עלינו להיות קשובים לביקורת, פתוחים לשינוי, ובעלי יכולת ללמוד ולהשתפר כל העת, מתוך הכרה בטעויות שהתרחשו והפקת לקחים מהן.

בכל אלה יש כדי לחזק את הביטחון המשפטי, וכך אנחנו פועלים.

העיקרון של חיזוק הביטחון המשפטי הוא אמת המידה המבחינה בין ביקורת לגיטימית ובונה לבין דה-לגיטימציה הרסנית ופוגעת; בין שינוי ענייני ותורם, לבין החלשת המערכת ופירוקה מסמכויותיה.

גם בכך קיימת חשיבות לפיתוח ולהעמקת הדיון בנושא הביטחון המשפטי, ואני מקווה שדבריי פה היום יציבו את הנושא על סדר היום הציבורי והאקדמי לשם כך.

תודה רבה לכם והמשך ערב מהנה וכנס פורה.